

5. Лаврик О. В. Жанрово-стильові особливості репортажу в українській спортивній пресі / О. В. Лаврик // Теле- та радіожурналістика. — 2010. — Вип. 9, ч. 1. — С. 196—201.
6. *От редакції* // Футбол Style. — 2010. — № 1. — С. 3.
7. Павленко А. В. Футбольний імідж України: особливості формування та виявлення в сучасних вітчизняних ЗМІ : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій / Павленко Анастасія Володимирівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2012. — 16 с.
8. Случевский С. А. Тенденции спортивной журналистики. — Режим доступа: <http://www.telekritika.ua/sluchevsky/print/76916> (дата обращения: 10.08.2020). — Загл. с экрана.

Yulia Sazonova

Magazine "Football Style": specific features of functioning and history of development in the sports press of Ukraine of the independence period

The article considers the prominent magazine of the Ukrainian sports press of the period of independence — the magazine "Football Style", motivates the expediency of its analysis, determines the conditions of its occurrence, substantiates the importance of the magazine and its advantages, considers the editorial and authorial composition, its structure, genre diversity, and problem-thematic range, the rubrics are characterized and their priority directions are defined, specific features of the magazine's functioning are outlined, the place of "Football Style" magazine in the history of sports journalism of independent Ukraine is characterized. The constitutional dominants of the magazine are defined in two parameters: technical-formal (symbiosis of print and multimedia, effective feedback with readers through the editorial conference of the magazine, bilingualism of the magazine, bright design, glossy format) and content (representation of various ratings, ratings, various ratings, the best players of the Ukrainian championship, the main Ukrainian victories in European Cups, the top best young players in Europe, the best matches in the history of Ukraine, the best teams in the history of Ukrainian football, coverage of youth and children's sports, current sports issues, frequent citation of poems by famous poets and writers, films describing a particular country or phenomenon in football, publishing reviews of football movies, the availability of publications about fans, fan movements of teams, representation of letters from female audiences to the magazine, submission of assessments, prospects of certain teams from the perspective of their fans, representation forecast opinions of famous football experts, players and coaches about the schedules of teams in the national championship, representation of the history and modern development of football in many exotic countries, presenting stories of Ukrainian players about their experience in little-known countries, a symbiosis of "serious" and "entertaining" type of discourses in the pages of the magazine).

Keywords: sports press; magazine; sports; rubric; author; content; problems; features

References

1. Zhitaryuk M. G. (1997). *Velikij sport i mas-media*. Lviv: Svit.
2. Korolova O. V. (2010). Movnostilistichni osoblivosti zamitok-novin u suchasnih ukrayinskih specializovanih zhurnalah pro sport. *Svitovi standarti suchasnoyi zhurnalistiki : zb. nauk. prac*, Cherkasi, 2010, pp. 191—194.
3. Korolova O. V. (2013). *Sportivni zhurnali nezalezhoj Ukraini: suchasnij stan, tendenciji rozvitku*. PhD. Kyiv. nac. un-t im. Tarasa Shevchenka, In-t zhurnalistiki.
4. Kulik Ya. L., Kostyuk S. A., Petrenko M. I. (1997). *Istoriya viniknennya j rozvitku fizichnoyi kulturi ta sportu na Ukrajini*. Vinnicya: Logos.
5. Lavrik O. V. (2010). Zhanrovo-stilovi osoblivosti reportazhu v ukrayinskij sportivnij presi. *Tele- ta radiozhurnalistika*, 9 (1), pp. 196—201.
6. *От редакції*. (2010). *Futbol Style*, 1, p. 3.
7. Pavlenko A. V. (2012). *Futbolnij imidzh Ukraini: osoblivosti formuvannya ta viyavlennya v suchasnih vitchiznyanih ZMI*. PhD. Kyiv. nac. un-t im. T. Shevchenka.
8. Sluchevskij S. A. (2020). *Tendencii sportivnoj zhurnalistiki*. Available at: <http://www.telekritika.ua/sluchevsky/print/76916> [Accessed: 10.08.2020].

Надійшла до редакції 17 серпня 2020 року

**УДК 026:069НМІУ]:097Хв. Вовк]](045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.9(290).32-38**

Олена Попельницька,

кандидат історичних наук, завідувач відділу
науково-видавничої діяльності
Національного музею історії України,
e-mail: elenac503@gmail.com

Книги з бібліотеки Хв. Вовка з автографами, екслібрисами та дарчими написами у книгозбірні Національного музею історії України

У бібліотеці Національного музею історії України (НМІУ) зберігаються друковані видання з книгозбірні видатного науковця Хведора (Федора) Кіндратовича Вовка (Волкова). Про їх належність до зазначеного книжкового зібрання свідчать власницькі автографи, дарчі написи, екслібриси й бібліотечні штампки. Аналіз репертуару книг дає змогу з'ясувати коло наукових контактів та інтересів власника.

Хв. Вовк розпочав збирати бібліотеку в Парижі, де жив і працював упродовж 1887—1905 рр., а 1905 р. перевіз її до Санкт-Петербурга. Згідно із заповітом науковця, 1920 р. зібрання надійшло до Української академії наук, а 1921 р. на його основі в Музеї антропології та етнології ім. Хв. Вовка було створено бібліотеку.

Цілком ймовірно, що 1934 р. перші книги з колекції потрапили до фондів книгозбірні Центрального історичного музею України (попередника НМІУ), після розформування Кабінету (колишнього Музею) антропології та етнології ім. Хв. Вовка.

У бібліотеці НМІУ зберігаються франкомовні та російськомовні зразки продукції друкарень Амстердама, Парижа, Ліона та Санкт-Петербурга, видані впродовж 1725—1821 рр., із зібрання Хв. Вовка. Це рідкісні публікації з історії України, зокрема козацтва, та етнографії народів світу. Книги містять власницькі автографи науковця чи печатки Книгозбірні Музею антропології та етнології ім. Хв. Вовка.

Антикварні видання віддзеркалюють наукові інтереси Хв. Вовка, а дарчі написи дають змогу окреслити коло його наукових і приватних контактів із колегами та друзями, зокрема представниками української діаспори Санкт-Петербурга.

Ключові слова: бібліотека Національного музею історії України; бібліотека Хв. Вовка; екслібрис; автограф

Постановка проблеми. У фондах бібліотеки Національного музею історії України зберігаються видання з приватного зібрання відомого антрополога Хведора Вовка¹. Ці книги становлять цінність не лише як історичні джерела, пов'язані з персоналіями видатних діячів науки та культури, а і як рідкісні букіністичні видання. Вважаємо за потрібне дослідити фрагмент бібліотеки Хв. Вовка, книги з якої нині розпорочені по багатьох українських книгозбірнях, а також визначити коло наукових інтересів і контактів ученого.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Вивченню книжкового зібрання Хв. Вовка приділили увагу С. Білокінь [1; 2], Р. Кириченко [8] та І. Чорновол [20]; побіжно це питання висвітлювали біограф науковця Г. Скрипник [15], А. та О. Франки [18; 19]. Проте частина книжкового зібрання Хв. Вовка, що нині зберігається в НМІУ, досі не становила предмета дослідження.

Мета статті — розглянути книги з бібліотеки Хв. Вовка з автографами, екслібрисами та дарчими написами, наявні у фондах книгозбірні Національного музею історії України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Хв. Вовк розпочав збирати наукову бібліотеку в Парижі, де жив і працював упродовж 1887—1905 рр. У 1905 р. переїхав до Санкт-Петербурга, куди перевіз і книжкове зібрання [19]. У 1917 р., коли відомий громадський і культурний діяч М. Біляшівський² запропонував повернути з-за кордону в Україну культурні цінності [1], учений відгукнувся на цей заклик і 1918 р. виїхав на батьківщину, але дорогою помер. У 1920 р. бібліотеку Хв. Вовка (згідно із заповітом, подаровану Українській академії наук) перевіз до Києва його учень О. Алешо [20, с. 346—357]. На основі цього книжкового зібрання 1921 р. при Музеї антропології та етнології ім. Хв. Вовка було засновано книгозбірню [12].

Ймовірно, що перші видання з бібліотеки Хв. Вовка надійшли до Центрального історичного музею України (попередника НМІУ) після розформування 1934 р. Музею антропології та етнології. Спочатку музейні колекції та бібліотеку було передано до Інституту історії матеріальної культури (від 1938 р. — Інституту археології УРСР), згодом — до Центрального історичного музею України [9; 16]. Частина книжкового зібрання Музею антропології та етнології й досі

перебуває у складі бібліотеки Інституту археології НАН України [20, с. 346—357].

Припускаємо, що видання XVIII ст. — першої половини XIX ст. із бібліотеки науковця надійшли до книгозбірні НМІУ у 1980—1990-х рр. з обмінно-резервного фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі — НБУВ), до якого потрапили 1934 р. (після ліквідації Музею антропології та етнології) або 1921 р., коли перевезене в Київ зібрання надійшло до Української академії наук, у складі якої перебувала й Національна бібліотека України (нині — НБУВ).

Саме з обмінно-резервного фонду 1995 р. до відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ надійшли франкомовні видання з колекції вченого, зокрема другий том праці Ж. Лякомбе [8, с. 193—195, 198] (перший том зберігається в книгозбірні НМІУ [23]), та ще один його твір — "Історія революцій в Росії" [24].

У фондах бібліотеки Національного музею історії України наявна література з екслібрисами та власницькими автографами Хв. Вовка, а також із дарчими написами від різних осіб, зокрема франкомовні й російськомовні друковані книги історичної та етнологічної тематики — продукція друкарень Амстердама, Парижа, Ліона та Санкт-Петербурга, видана 1725—1821 рр. Про належність цих примірників до бібліотеки науковця свідчать його власницькі автографи та відбитки штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології. Припускаємо, що Хв. Вовк придбав видання у букіністів Парижа та Санкт-Петербурга, де мешкав у 1887—1918 рр.

Найстарішою з цих книг є оприлюднена в 1725—1726 рр. в Амстердамі чотиритомна праця французького історика та видавця Ж. Р. де Міссі (*Rousset de Missy, Jean, псевдонім "Ivan Nestesuranoi"*) *Memoires du regne de Pierre le Grand, Empereur de Russie, pere de la patrie &c., &c., &c. Par le B. Ivan Nestesuranoi. — Vol. I—IV. — A la Haye : Chez R. C. Alberts; A Amsterdam : Chev. Her. Uytwerf* ("Записи про царювання Петра Великого, імператора Росії etc. <...>"). На кожному з чотирьох томів цієї історичної праці "кишенькового формату" є відбиток бібліотечного штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології.

Український історик Є. Луняк зауважує, що в зазначеній праці Ж. Р. де Міссі приділив значну увагу історії українських земель від давнини й до часів царювання Петра I включно. Зокрема, у першому томі автор докладно висвітлив участь українського козацтва в історичних подіях середини XVII ст. — першого десятиліття XVIII ст. [11, с. 187—204].

Наступною за часом видання франкомовною книгою з бібліотеки Хв. Вовка є надрукований 1735 р. в Амстердамі другий том праці французького письменника П.-Ф. Гюйо-Дефонтена (*Guyot, Pierre-François*) *Histoire*

¹ Хведір (Федір) Кіндратович Вовк (Волков) (1847—1918) — антрополог, етнограф, археолог зарубіжних фахових виданнях публікувався під іменем Theodor Volkov; від 1905 р. викладав у Петербурзькому університеті, публікуючи праці під іменем Ф. Волков [5].

² Біляшівський Микола Федотович (1867—1926) — директор Київського художньо-промислового та наукового музею, у роки Української революції — комісар з охорони пам'яток старовини та мистецтва Української Народної Республіки.

des revolutions de Pologne: depuis le commencement de cette monarchie jusqu'à la mort d'Auguste II. — Vol. II. — Amsterdam : Chez François L'Honore. — M. DCC.XXXV. — XXIV+243 p. ("Історія революцій у Польщі: від початку монархії до смерті Августа II"). На шкіряній палітурці книги невеликого формату вміщено тиснений золотом гербовий суперекслібрис із зображенням двох єдинокоронів, що підтримують корону. На форзаці наявний власницький автограф Хв. Вовка, а на сторінках — відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології.

За спостереженнями Є. Луняка, розповідаючи про історію Польщі, автор ґрунтовно описує події на українських землях та історію українського козацтва часів гетьманування Б. Хмельницького та І. Мазепи [11, с. 233—237].

До зібрання Хв. Вовка належить і видана 1740 р. у Парижі книга французького історика Ж.-Б. Не де Ля Рошеля (*Née de La Rochelle, Jean-Baptiste*; свої твори підписував ініціалами "N. D. L. R.") *Le czar Demetrius. Histoire muscovite. Par monsieur N. D. L. R. — Paris : Chez Pierre Prault, a l'entrée du Quay de Gevres, du cote du Pont au Change, au Paradis. — M. DCCXL. Avec Approbation, Privilège du Roy* ("Цар Дмитро. Історія Московії etc. <...>"). Видання також містить штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології.

Дослідник Є. Луняк зазначає, що, хоча головним героєм твору є царевич Дмитро³, не менше уваги автор приділив й українському козацтву [11, с. 175].

Ще однією історичною працею з колекції Хв. Вовка є видана 1760 р. у Парижі книга французького журналіста Ж. Лякомбе (*Lacombe, Jacques*) *Histoire des revolutions de l'empire de Russie. — Paris : Chez Jean-Thomas Herissant, Libraire, rue S. Jacques, a S. Paul & a S. Hilaire, 1760. — 412 p.* ("Історія революцій (переворотів) в Російській імперії") [11, с. 279] — трактат з історії Росії від початку правління Рюриковичів до 1743 р., доби імператриці Анни Іоанівни. На цьому виданні також наявний власницький автограф Хв. Вовка.

Перу Ж. Лякомбе належить і виданий 1762 р. у Парижі перший том праці *Abrégé chronologique de l'histoire du Nord, ou des Etats de Dannemarc, de Russie, de Suede, de Pologne, de Prusse, de Courlande, &c., &c. Avec des remarques particulieres sur le génie, les moeurs, les usages de ces nations, sur la nature & les productions de leurs climats. Ensemble un précis historique concernant la Laponie, les tartares, les Cosaques, les Ordres Militaires des Chevaliers Teutoniques & Livoniens, la notice des Scavans & Illustres, des Métropolités, des Patriarches de Russie, des Archevchés & Evchés de Pologne, des Princes contemporains, &c., &c. En 2 m. — T. I. — Chez Jean-Thomas Herissant, Paris, Libraire, rue S. Jacques, a S. Paul & a S. Hilaire, 1762. — 650 p.* ("Хронологічний виклад історії Півночі або країн Данії, Росії, Швеції, Польщі, Пруссії та Курляндії. З окремими зауваженнями про звичаї та традиції цих народів і клімат. Також історія Лапландії, татар, козаків, військових орденів тевтонських та лівонських лицарів etc. <...>"). У виданні наявний власницький автограф Хв. Вовка й відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології.

³ Автор твору вважав Лжедмитра I сином московського царя Івана Грозного [25].

Дослідник Є. Луняк, акцентуючи на компілятивному характерові праці, зазначає, що вона сприяла подальшому поширенню в Європі знань про Україну, землі якої на час написання книги перебували у складі польської та російської держав [11, с. 278].

Ще одним франкомовним виданням із книжкового зібрання Хв. Вовка є надрукований 1767 р. у Ліоні переклад з англійської⁴ першого тому книги *Крашенинников С. П.*⁵ *Описание земли Камчатки: в 2 т. — Санкт-Петербург : Академия наук, 1755. Krascheninnikow S. P. Histoire de Kamtschatka, des isles Kurilski, et des contrees voisines, publiée a Petersbourg, en langue Russe, par ordre de Sa Majesté Impériale. On y a joint deux cartes, l'une de Kamtschatka, & l'autre des isles Kurilski. Traduite par M. E. [Marc Eidous]. — Tome premier. — Lion : Benoit Duplain, libraire, 1767. — 4 p. l, xv (1), 327 p.* На виданні є власницький автограф Хв. Вовка й відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології [22].

З бібліотеки антрополога походить і видана 1814 р. у Парижі двотомна праця історика й публіциста Ш.-Л. Лезюра (*Lesur, Charles-Louis*) *Histoire des kosaques, precedee d'une introduction ou coup-d'oeil sur les peuples qui ont habite les pays des Kosaques, avant l'invasion des Tartares. — Paris : A. Belin, 1814. — T. I. — VIII+405 p.; T. II — 420 p.* ("Історія козаків etc. <...>"). Видання містить відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології. На думку дослідника Є. Луняка, це дослідження, проведене за дорученням Наполеона I, стало найкращою узагальнювальною працею про українське козацтво, історію якого автор розпочинає з хозарських часів. Запозичуючи факти в інших авторів, Ш. Лезюр аналізує їх і робить власні висновки [11, с. 453—499].

До франкомовних книг із зібрання Хв. Вовка належить виданий 1818 р. у Парижі другий том трактату *Voyage de M. Golovnin, contenant le recit de sa captivité chez les Japonais, pendant les années 1811, 1812 et 1813, et ses observations sur l'Empire du Japon, suivi de la relation du voyage de M. Ricord, aux cotes du Japon en 1812 et 1813, etc. traduit sur la versijn allemande par J.-B.-B. Eyries. — 2 volumes. — Tome second. — Paris : Gide Fils, 1818. — 452 p.* Це переклад мемуарів дослідників Курильських островів В. Головніна [4] та П. Рікорда [6]⁶. На книзі наявний відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології.

Окрім цього, з колекції Хв. Вовка походять два російськомовні букіністичні видання зі штампом Книгозбірні Музею антропології та етнології (імовірно, власник придбав ці книги в Петербурзі):

1) надрукований 1785 р. у Санкт-Петербурзі перший том трактату *П. А. Малле*⁷ *Введение в историю*

⁴ Переклад М. Ейдуса глостерського видання 1764 р.

⁵ Крашенинников Степан Петрович (1711—1755) — російський науковець; його працю, написану впродовж 1737—1741 рр., перекладено англійською, німецькою, французькою та голландською мовами [10, От редакции].

⁶ Головнін Василь Михайлович (1776—1831) — мореплавець, керівник двох подорожей довкола світу. Рікорд Петро Іванович (1776—1855) — мореплавець, керівник експедиції з визволення В. Головніна з японського полону.

⁷ Малле Поль Анрі (1730—1807) — швейцарський історик, професор Данської академії наук.

Датскую, в котором разсуждается о вере, законах, нравах и обыкновениях древних датчан. В 2-х частях / Пер. Ф. Моисе[е]нко. — Ч. 1. — Санкт-Петербург : Изданием Имп. Акад. наук, 1785. — 320 с. У 1755 р. дослідження опубліковано французькою мовою, а за 30 років перекладено російською. У першій частині автор описує територію Данської держави, її давнє населення, релігію, звичаї, побут і військову справу, а також оповідає про становлення державності [3];

2) праця В. Н. Берха⁸ *Путешествие в города Чердынъ и Соликамск для изыскания исторических древностей*. — Санкт-Петербург : Печ. В Воен. тип. Глав. Штаба Е. И. В., 1821. — 234 с. Це опис уральських міст, заснованих у другій половині XVI ст., і розташованих поблизу них видатних пам'яток (церков, монастирів, природних печер), соляних промислів тощо. Видання містить тексти історичних джерел (грамот, наказів тощо) XVI—XVIII ст. з історії Пермського краю⁹.

Із зібрання науковця походять також такі видання з власницьким есклібрісом і відбитком штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології:

Источники по истории реформации. — Вып. 1. — Москва : Т-во "Печатня С. П. Яковлева", 1906. — 155 с.;

Лицын П. К вопросу о домашнем быте русского народа в XVI веке (по известиям иностранцев). — Харьков : Тип. "Печатное Дело", 1916. — 23 с.;

Об украинских народных преданиях / ([Перевел] с польского В. В-ский) // Москвитянин. Журнал, изд. М. Погодиным. — Вып. VI. — № 11—12. Критика. — Москва : В Унив. тип., 1846. — С. 155—158¹⁰;

[*Потоцкий П.*] Гвардия русского царя под Нарвой в 1700—1704 году: С прил. описания достопримечательностей Нарвы / сост. и изд. 1-й батареи Е. И. В. Вел. кн. Михаила Павловича, лейб-гвардии 1-й Арг. бригады штабс-кап. Павел Потоцкий. — Санкт-Петербург : Тип. И. Н. Скороходова, 1890. — 48 с., ил.;

[*Потоцкий П.*] Петр. Полтава. К 27-му июля 1909 составил и издал Павел Потоцкий. — [Санкт-Петербург, 1909]. — 8 с. 21 л. ил. с поясн. текстом;

[*Середонин С. М.*] Историческая география. Лекции, читанные проф. Середониным С. М. в Императорском Петроградском Археологическом институте. — Петроград : Тип. Главного Управления Уделов, 1916. — 257 с.;

[*Стасов В. В.*] Собрание сочинений В. В. Стасова. 1847—1886. — Санкт-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1894. — Т. 1. — 767 с.; Т. 2. — 483 с.;

Этнографическое обозрение: периодическое издание Этнографического отдела Императорского общества любителей естествознания, антропологии и этнографии, состоящего при Московском университете. — Москва, 1890. — Вып. 1—4 за 1891—1893, 1896—1897 [роки];

Харузин А. Славянское жилище в Северо-Западном крае. — Вильно : Типо-Литография Товарищества п. ф. Н. Мац и К^о, 1907. — 458 с.;

⁸ Берх Василь Миколайович (1781—1835) — историк флота та автор морських географічних досліджень.

⁹ Наявність цього видання у книгозбірні Хв. Вовка можна пов'язати з науковою діяльністю його учнів С. Теплоухова та С. Руденка — вихідців із Пермського краю.

¹⁰ Переклад російською мовою українських народних легенд, що їх 1845 р. опублікував польською мовою М. Грабовський — власник мастку в с. Олександрівка (нині — Кіровоградської обл.) [7, с. 56, прим. 1; 13, с. 67—78; 14, с. 433—435; 21].

Янчук Н. Малорусская свадьба в Карницком приходе Константиновского уезда Седлецкой губернии. — Москва, 1885. — 190 с.¹¹

Особливий інтерес для вивчення кола наукових контактів Хв. Вовка становлять видання з дарчимми написами, на яких також наявні відбитки штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології. З багатьма дарувальниками науковець листувався та особисто спілкувався в Парижі й Санкт-Петербурзі. Зокрема, на книгах із фондів бібліотеки НМПУ наявні дарчі написи Хв. Вовку від таких осіб:

Армашевського П. Я.¹² на виданні

Армашевский П. Геологические исследования в области бассейнов Днепра и Дона: Общ. геол. карта России. Лист 46. Полтава — Харьков — Обоянь. — Санкт-Петербург : Тип. М. Стасюлевича, 1903. — VI, 254, [1] с., 1 л. карт.: ил.¹³;

Багалія Д. І.¹⁴ на виданні

Багалий Д. И. Очерки из русской истории. — Т. 2. Монографии и статьи по истории Слободской Украины. — Харьков : Тип. и литогр. М. Зильберберг и с-вья, 1913. — 380 с.¹⁵;

Богаєвського Б. Л.¹⁶ на виданні

Богаевский Б. Л. Земледельческая религия Афин. Т. 1. — Петроград : Тип. М. А. Александрова, 1916. — 224 с. (Записки Историко-филологического факультета Императорского Петроградского университета, т. 130)¹⁷;

Богишича В.¹⁸ на виданні

Bogisic V. Dwa neizdana pisma Alberta Fortisa. — Dubrownik, 1905. — 32 s.¹⁹;

Гуріна Д.²⁰ на виданні

Гурина Дм. Украинские думы о турецкой неволе. Переложение Дм. Гурина. — Буа-де-Коломб²¹, [1890]. — 47 с.²²;

Ляскоронського В. Г.²³ на виданні

¹¹ Цю статтю Хв. Вовк використовував під час роботи впродовж 1891—1892 рр. над розвідкою про весільні обряди українців [15, с. XLI, XLIV].

¹² Армашевський Петро Якович (1851—1919) — геолог, член Французького мінералогічного товариства. Хв. Вовк, досліджуючи 1908 р. Мизинську палеолітичну стоянку, міг використовувати його праці з геології Чернігівщини; серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у Науковому архіві Інституту археології НАН України (далі — НА ІА НАНУ), є лист П. Армашевського [18, с. 116].

¹³ Наявний відбиток штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології.

¹⁴ Багалій Дмитро Іванович (1857—1932); 1891 р. у Парижі в Археологічному бюлетені Хв. Вовк опублікував рецензію на книгу Д. Багалія "Загальний нарис старожитностей Харківської губернії" [18, с. 111].

¹⁵ Наявний відбиток штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології.

¹⁶ Богаєвський Борис Леонідович (1882—1942) — фахівець з античної історії та мистецтва; навчався в Петербурзькому університеті, де викладав Хв. Вовк.

¹⁷ Наявний відбиток штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології.

¹⁸ Богишич Валтазар (1834—1908) — президент Міжнародного інституту соціології в Парижі (від 1902), від 1890 р. жив у Парижі, де й Хв. Вовк. Працями В. Богишича антрополог користувався під час роботи над розвідками про весільну обрядовість болгар (1895). Серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у НА ІА НАНУ, наявні 10 листів В. Богишича за 1892—1905 рр. [15, с. XLVI—XLVII; 18, с. 116].

¹⁹ Наявний відбиток штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології й есклібріс Хв. Вовка.

²⁰ Гурін Дмитро Сергійович (?—?). Серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у НА ІА НАНУ, наявні 99 листів Д. Гуріна за 1881—1890 рр. [18, с. 118].

²¹ Буа-Коломб (фр. Vois-Colombes) — місто у Франції, регіон Іль-де-Франс, департамент О-де-Сен.

²² Наявний відбиток штамп Книгозбірні Музею антропології та етнології.

²³ Ляскоронський Василь Григорович (1859—1928) — археолог, нумізмат. Серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у НА ІА НАНУ, наявні 27 листів В. Ляскоронського за 1896—1900 рр. [18, с. 119].

Ляскоронский В. Остатки древнего городища в месте Снетине Лубенского у Полтавской губ. — Киев : Тип. Корчак-Новицкого, 1896. — 11 с.;

Птіцина В. В.²⁴ на виданні

Птицын В. В. Селенгинская Даурия. Очерки Забайкальского края. — Санкт-Петербург : Экономическая Типо-Литография, 1896. — 307 с.²⁵;

Русова О. О.²⁶ на виданні

Лисенко С. И. Очерки домашних промыслов и ремесел Полтавской губернии. — Вып. 2. Роменский уезд / Издание Полтавского губернского земства. — Одеса : "Славянская" тип. Н. Хрисогелос, 1900. — 224 с.²⁷;

Сержпутовські А. К.²⁸ на виданні

Сержпутовски А. К. Поездка в Нагорный Дагестан [Доклад, чит. ... в заседании Отд-ния этнографии Р[ус.] г[еогр.] о-ва 16 дек. 1910 г.]. — Петроград : Тип. С. В. Смирнова, 1917 (окр. відб. з видання Живая старина; 1916 г. Год 25). — С. 273—302²⁹;

Сластіона О. Г.³⁰ на виданні

Сластиян А. Д. Мартынович // Искусство. Живопись. Графика. Художественная печать. — Киев : [Тип. В. С. Кульженко], 1912. — № 3—4. — С. 71—96³¹;

Широцкого К. В.³² на виданні

Широцкий К. Расписная пасека (археологическая заметка) // Православная Подолия. — Каменец-Подольский, 1912. — № 44. — 10 с.³³

Висновки. Підбиваючи підсумки, значимо, що репертуар наведених франкомовних букіністичних видань віддзеркалює наукові зацікавлення Хв. Вовка, до яких належить історія України (насамперед бібліографія козацтва) та етнографія народів світу (зокрема, Курильських островів і Камчатки). Книги з дарчими написами Хв. Вовку дають змогу визначити коло наукових і приватних контактів ученого із колегами та друзями, у тому числі представниками петербурзької української діаспори.

Список використаної літератури

1. *Білокінь С.* Приватні колекції українки. З біографії. Музей України. Збірка П. Потоцького. — Режим доступу: <https://www.s-bilokin.name/Personalia/Potocky/Biography/PrivateCollections.html> (дата звернення: 17.03.2020). — Назва з екрана.
2. *Білокінь С.* Роки української державності. — Режим доступу: <https://www.s-bilokin.name/Personalia/Ernst/UkrainianState.html> (дата звернення: 22.03.2020). — Назва з екрана.
3. *Введение* в историю датскую, в котором разсуждается о вере, законах, нравах и обыкновениях древних датчан. В 2-х частях. — Режим доступа: <https://knigant.ru/products/vvedenie-istoriyu-datskuyu> (дата обращения: 24.03.2020). — Загл. с экрана.
4. *Головнин В. М.* Записки флота капитана Головнина о приключениях его в плену у японцев в 1811, 1812 и 1813 годах. С приобщением Замечаний его о Японском Государстве и народе. 3 части. СПб., 1816. — Режим доступа: https://www.rusbibliophile.ru/Book/Golovnin_V_M_Zapiski_flota (дата обращения: 24.03.2020). — Загл. с экрана.
5. *Горбик В. О.* Вовк (Волков) Федір Кіндратович / В. О. Горбик // Енциклопедія історії України. — Т. 1: А—В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; НАН України. Інститут історії України. — Київ : Наукова думка, 2003. — 688 с.: іл. — Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Vovk_F (дата звернення: 17.03.2020). — Назва з екрана.
6. *Записки* флота капитана Рикорда о плавании его к Японским берегам в 1812 и 1813 годах, и о сношениях с японцами. — Режим доступа: <https://www.prlib.ru/item/412004> (дата обращения: 24.03.2020). — Загл. с экрана.
7. *Івашків В.* "Украинский народные предания" Пантелеймона Куліша: до питання творчої історії / В. Івашків // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. — 2009. — Вип. 47. — С. 38—62.
8. *Кириченко Р. С.* Французька книга у бібліотеках подвижників української науки і культури кінця XIX — початку XX ст. (до проблеми вивчення розпорощених книгозбірень В. Антоновича, Хв. Вовка в фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) / Р. С. Кириченко // Рукописна та книжкова спадщина України. — 2007. — Вип. 12. — С. 191—202.
9. *Козловська В.* Відомості про археологічні та антропологічні музеї ВУАН, передані до Центрального історичного музею України. 1936 р. Машинопис / В. Козловська // Архів НМІУ. — Ф. Р-1260. — Оп. 1 доп. Фонд історії НМІУ. — Спр. 28А.
10. *Крашенинников С. П.* Описание земли Камчатки. С прилож. рапортов, донесений и др. неопубликованных материалов / С. П. Крашенинников ; отв. ред. акад. Л. С. Берг, акад. А. А. Григорьев, проф. И. Н. Степанов. АН СССР. Ин-т географии ; Географ. общ-во СССР ; Ин-т этнографии. — Москва—Ленинград : Изд. Главсевморпути, 1949. — Режим доступа: http://az.lib.ru/k/krashenninikow_s_p/text_0050.shtml (дата обращения: 24.03.2020). — Загл. с экрана.
11. *Луняк Є.* Козацька Україна XVI—XVIII ст. у французьких історичних дослідженнях / Є Луняк. — Київ—Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. — 808 с.
12. *Маньковська Р. В.* Кабінет антропології та етнології імені Ф. Вовка при ВУАН / Р. В. Маньковська // Енциклопедія історії України. — Т. 4: Ка-Ком / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; НАН України. Ін-т історії України. — Київ : Наукова думка, 2007. — 528 с.: іл. — Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Kabinet_antropologii (режим доступу: 17.03.2020). — Назва з екрана.

²⁴ Птіцин Володимир Васильович (1854—1908) — етнограф, фольклорист; колекціонер творів буддійського мистецтва. Серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у НА ІА НАНУ, наявні 19 листів В. Птіцина за 1893—1902 рр. [18, с. 119].

²⁵ Наявний відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології й екслібриса Хв. Вовка.

²⁶ Русов Олександр Олександрович (1847—1915) — етнограф, фольклорист, колега Хв. Вовка по роботі у київській "Громаді". Серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у НА ІА НАНУ, є лист О. Русова за 1902 р. [15, с. XIII; 18, с. 119].

²⁷ Наявний відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології.

²⁸ Сержпутовські Олександр Казимирович (1864—1940) — етнограф та фольклорист, разом із Хв. Вовком комплектував українські етнографічні колекції для Російського музею у Санкт-Петербурзі [16, с. CV].

²⁹ Наявний відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології й екслібрис Хв. Вовка.

³⁰ Сластіон Опанас Георгійович (1855—1933) — живописець, графік, етнограф.

³¹ Наявний відбиток штампа Книгозбірні Музею антропології та етнології.

³² Широцкий Костянтин Віталійович (1886—1919) — мистецтвознавець, фольклорист; навчався в Петербурзькому університеті, у якому Хв. Вовк читав лекції з антропології. Разом із ним працював над енциклопедичним виданням "Украинский народ в его прошлом и настоящем" (1916), примірник якого наявний у книгозбірні НМІУ. Серед документів Хв. Вовка, що зберігаються у НА ІА НАНУ, є 5 листів К Широцкого за 1910—1917 рр. [2; 15, с. LXI, LXXIV; 17, с. 562; 18, с. 121].

³³ У бібліотеці НМІУ наявний ще один примірник цієї праці К. Широцкого з дарчим написом учню Хв. Вовка — О. Алешо.

13. *Нахлік Є.* Легенда про Золоті ворота в Києві у варіантах М. Грабовського і П. Куліша / Є. Нахлік // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. — Вип. 27. — 1999. — С. 67—78.
14. *Руденко І.* Літературно-критична та художня спадщина Міхала Грабовського в оцінці Івана Франка / І. Руденко // Київські полоністичні студії. — Т. 29. — 2017. — С. 433—435.
15. *Скрипник Г.* Хведір Вовк і українська народознавча наука / Г. Скрипник // Народознавча спадщина Хведора Вовка. — Кн. 1 / гол. ред. Г. Скрипник; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2012. — С. VII—CXVIII.
16. *Список експонатів етнографічного музею ВУАН [Кабінету ім. Хв. Вовка], переданих до Інституту історії матеріальної культури [після 1934 р.].* Рукопис // Архів НМІУ. — Ф. Р-1260. — Оп. 1 доп. Фонд історії НМІУ. — Спр. 7.
17. *Ульяновский В.* Быть учеником классика: мера ответственности (несколько новых писем Дмитрия Айналава Константину Широкому / В. Ульяновский // Софія Київська. Візантія. Русь. Україна. — Вип. III : збірка наукових праць, присвячена 150-літтю з дня народження Єгора Кузьмича Рєдіна (1863—1908) / Відп. ред. д-р іст. наук, проф. Ю. А. Мисик; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. — Київ, 2013. — С. 560—599.
18. *Франко А. Д.* Аналіз документів і матеріалів особистого наукового архіву Федора Кіндратовича Вовка / А. Д. Франко, О. О. Франко // Вісник Інституту археології; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Вип. 6. — 2011. — С. 106—123.
19. *Франко О. О.* Наукова діяльність Федора Вовка / О. О. Франко // Український історичний журнал. — 2006. — № 3. — С. 42—56.
20. *Чорново І.* Книжкове зібрання Федора Вовка у фонді Бібліотеки Інституту археології: історія походження / І. Чорново // Українська біографістика : зб. наук. пр. — Вип. 7. — 2010. — С. 346—357.
21. *Gr[abowski] M.* O gminnych ukraieckich podaniach / M. Gr[abowski] // Rubon. Pismo zbiorowe, poświęcone pożytecznej rozrywce. Wydawca Kazimierz Bujnicki. — Wilno, 1845. — Т. VI. — S. 193—203.
22. *Histoire de Kamtschatka, des isles Kurilski, et des contrées voisines, publiée a Petersbourg, en langue Russe.* — Mode of access: <https://www.nypl.org/research/collections/shared-collection-catalog/bib/b14268441> (last access: 24.03.2020). — Title from the screen.
23. *[Lacombe, Jacques].* Abrégé chronologique de l'histoire du Nord, ou des Etats de Dannemarc, de Russie, de Suede, de Pologne, de Prusse, de Courlande, &c, &c. Avec des remarques particulieres sur le génie, les moeurs, les usages de ces nations, sur la nature & les productions de leurs climats. Ensemble un précis historique concernant la Laponie, les tartares, les Cosaques, les Ordres Militaires des Chevaliers Teutoniques & Livoniens, la notice des Scavans & Illustres, des Métropolités, des Patriarches de Russie, des Archevêchés & Evêchés de Pologne, des Princes contemporains, &c, &c. En 2 vol. — Vol. 1. — Chez Jean-Thomas Herissant, Paris, Libraire, rue S. Jacques, a S. Paul & a S. Hilaire, 1762. — 660 p.
24. *[Lacombe, Jacques].* Histoire des revolutions de l'empire de Russie. — Paris : Chez Jean-Thomas Herissant, Libraire, rue S. Jacques, a S. Paul & a S. Hilaire, 1760. — 412 p.
25. *Rochelle de la.* Le czar Demetrius, histoire moscovite. — Mode of access: <https://www.edition-originale.com/en/antique-books-1455-1820/history/rochelle-de-la-le-czar-demetrius-histoire-moscovite-1716-38718> (last access: 25.03.2020). — Title from the screen.

Olena Popelnytska

Books from library of Khv. Vovk with autographs, expliers and gifting inscriptions in the collection of books of the National Museum of the History of Ukraine

The library of the National Museum of the History of Ukraine (NMHU) contains printed editions originating from the book collection of Khvedir (Teodor) Vovk (Volkov). The affiliation of these editions to the said book collection is evidenced by the presence of proprietary autographs, gift inscriptions, bookplates and stamps of Khvedir Vovk's library. Analyzing the range of books allows you to find out the range of scientific contacts and interests of the library owner.

Own library Khvedir Vovk began collecting in Paris, where he lived and worked in 1887—1905. In 1905 he moved his book collection to St. Petersburg. According to the testament, the Khvedir Vovk's library in 1920 entered to the Ukrainian Academy of Sciences. In 1921 on the basis of this book collection at the Museum of Anthropology and Ethnology named after Khvedir Vovk was founded the Library.

It is probable, that the first books from the Khvedir Vovk's library in 1934 entered to the book collection of the Central Historical Museum of Ukraine (predecessor of NMHU), after the disbandment of the Cabinet (former Museum) of Anthropology and Ethnology named after Khvedir Vovk.

The modern book collection of the NMHU contains French-language and Russian-language books, representing the products of the printing houses of Amsterdam, Paris, Lyon and St. Petersburg of 1725—1821. These are quite rare publications on the history of Ukraine, in particular the Cossacks, and the ethnography of the peoples of the world. They marked with bookplates and proprietary autographs of Khvedir Vovk or prints of the stamp of the Library of the Museum of Anthropology and Ethnology named after Khvedir Vovk.

The range of these antique books determines certain aspects of scientific interests of Khvedir Vovk. Books with gift inscriptions to Khvedir Vovk determine the range of scientific and private contacts of Khvedir Vovk with colleagues and friends, in particular representatives of the St. Petersburg's Ukrainian diaspora.

Keywords: library of the National Museum of the History of Ukraine; library of Khvedir Vovk; bookplates; autograph

References

1. Bilokin S. (2020). *Pryvatni koleksii ukrainiky. Z biohrafii. Muzei Ukrainy. Zbirka P. Pototskoho.* Available at: <https://www.s-bilokin.name/Personalia/Potocky/Biography/PrivateCollections.html> [Accessed: 17.03.2020].
2. Bilokin S. (2020). *Roky ukraïnskoi derzhavnosti.* Available at: <https://www.s-bilokin.name/Personalia/Ernst/UkrainianState.html> [Accessed: 22.03.2020].
3. *Vvedeniye v ystoriyu datskuii, v kotorom razsuzhdaetsia o vere, zakonakh, npravakh y obyknovenyiahk drevnykh datchan. V 2-kh chastiakh.* (2020). Available at: <https://knigant.ru/products/vvedenie-istoriyu-datskuyu> [Accessed: 24.03.2020].
4. Holovnyin V. M. (1816). *Zapysky flota kapytana Holovnyina o prykliucheniyakh eho v plenu u yapontsev v 1811, 1812 y 1813 hodakh. S pryobshchenyem Zamechaniy eho o Yaponskom Hosudarstve y narode. 3 chasty.* SPb. Available at: https://www.rusbibliophile.ru/Book/Golovnin_V_M_Zapiski_flota_ [Accessed: 24.03.2020].

5. Horbyk V. O. (2003). Vovk (Volkov) Fedir Kindratovych. *Entsyklopediia istorii Ukrainy, T. 1: A—V*. Kyiv: Naukova dumka. Available at: http://www.history.org.ua/?termin=Vovk_F [Accessed: 17.03.2020].
6. *Zapysky flota kapytana Rykorda o plavanuy eho k Yaponskym bereham v 1812 y 1813 hodakh, y o snoshenyakh s yaponsamy*. (2020). Available at: <https://www.prilib.ru/item/412004> [Accessed: 24.03.2020].
7. Ivashkiv V. (2009). "Ukraynskyi narodnye predanya" Panteleimona Kulisha: do pytannia tvorchoi istorii. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filolohichna*, 47, pp. 38—62.
8. Kyrychenko R. S. (2007). Frantsuzka knyha u bibliotekakh podvyzhykiv ukrainskoi nauky i kultury kintsia XIX — pochatku XX st. (do problemy vyvchennia rozporoshenykh knyhozbiren V. Antonovycha, Khv. Vovka v fondakh Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho). *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, 12, pp. 191—202.
9. Kozlovska V. (2020). Vidomosti pro arkeolohichni ta antropolohichni muzei VUAN, peredani do Tsentralnoho istorichnoho muzeiu Ukrainy, 1936 r. Mashynopys. *Arkhiv NMIU*, F. R-1260, Op. 1 dop. Fond istorii NMIU, Spr. 28A.
10. Krashenyynykov S. P. (1949). *Opysanye zemly Kamchatky. S prylozh. raportov, donesenyi y dr. neopublikovannykh materialov*. Moskva—Lenynhrad: Yzd. Hlavsevmorputy. Available at: http://az.lib.ru/k/krashennikov_s_p/text_0050.shtml [Accessed: 24.03.2020].
11. Luniak Ye. (2012). *Kozatska Ukraina XVI—XVIII st. u frantsuzkykh istorychnykh doslidzhenniakh*. Kyiv—Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M. M.
12. Mankovska R. V. (2007). Kabinet antropologii ta etnologii imeni F. Vovka pry VUAN. *Entsyklopediia istorii Ukrainy, T. 4: Ka-Kom*. Kyiv: Naukova dumka. Available at: http://www.history.org.ua/?termin=Kabinet_antropologii [Accessed: 17.03.2020].
13. Nakhlik Ye. (1999). Lehenda pro Zoloti vorota v Kyievi u variantakh M. Hrabovskoho i P. Kulisha. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filolohichna*, 27, pp. 67—78.
14. Rudenko I. (2017). Literaturno-krytychna ta khudozhnia spadshchyna Mikhala Hrabovskoho v otsintsy Ivana Franka. *Kyivski polonistychni studii*, 29, pp. 433—435.
15. Skrypnyk H. (2012). Khvedir Vovk i ukrainska narodoznavcha nauka. *Narodoznavcha spadshchyna Khvedora Vovka*, 1, pp. VII—CXVIII.
16. *Spysoek eksponativ etnohrafichnoho muzeiu VUAN [Kabinetu im. Khv. Vovka], peredanykh do Instytutu istorii materialnoi kultury [pislia 1934 r.]*. Rukopys. (2020). Arkhiv NMIU, F. R-1260, Op. 1 dop. Fond istorii NMIU, Spr. 7.
17. Ulianovskiy V. (2013). Byt uchenykom klasyka: mera otvetstvennosti (neskolko novykh pysem Dmytryia Ainalova Konstantynu Shyrotskomu). *Sofiia Kyivska. Vizantiia. Rus. Ukraina*, III, pp. 560—599.
18. Franko A. D., Franko O. O. (2011). Analiz dokumentiv i materialiv osobystoho naukovoho arkhivu Fedora Kindratovycha Vovka. *Visnyk Instytutu arkeolohii*, 6, pp. 106—123.
19. Franko O. O. (2006). Naukova diialnist Fedora Vovka. *Ukraynskyi istorychnyi zhurnal*, 3, pp. 42—56.
20. Chornovol I. (2010). Knyzhkove zibrannia Fedora Vovka u fondi Biblioteki Instytutu arkeolohii: istoriia pokhodzhennia. *Ukraynska biohrafistyka*, 7, pp. 346—357.
21. Gr[abowski] M. (1845). O gminnykh ukraiskich podaniach. *Rubon. Pismo zbiorowe, poświęcone pożytecznej rozrywce*, VI, pp. 193—203.
22. *Histoire de Kamtschatka, des isles Kurilski, et des contrées voisines, publiée a Petersbourg, en langue Russe*. (2020). Available at: <https://www.nypl.org/research/collections/shared-collection-catalog/bib/b14268441> [Accessed: 24.03.2020].
23. [Lacombe, Jacques]. *Abrégé chronologique de l'histoire du Nord, ou des Etats de Dannemarc, de Russie, de Suede, de Pologne, de Prusse, de Courlande, &c. &c. Avec des remarques particulieres sur le génie, les moeurs, les usages de ces nations, sur la nature & les productions de leurs climats. Ensemble un précis historique concernant la Laponie, les tartares, les Cosaques, les Ordres Militaires des Chevaliers Teutoniques & Livoniens, la notice des Scavans & Illustres, des Métropolités, des Patriarches de Russie, des Archevchés & Evchés de Pologne, des Princes contemporains, &c. &c. En 2 vol.* (1762). Vol. 1. Chez Jean-Thomas Herissant, Paris, Libraire, rue S. Jacques, a S. Paul & a S. Hilaire.
24. [Lacombe, Jacques]. *Histoire des revolutions de l'empire de Russie*. (1760). Paris: Chez Jean-Thomas Herissant, Libraire, rue S. Jacques, a S. Paul & a S. Hilaire.
25. Rochelle de la. (2020). *Le czar Demetrius, histoire moscovite*. Available at: <https://www.edition-originale.com/en/antique-books-1455-1820/history/rochelle-de-la-le-czar-demetrius-histoire-moscovite-1716-38718> [Accessed: 25.03.2020].

Надійшла до редакції 26 серпня 2020 року

УДК 025.7/.9КДА:[023.5+001-051]:(092)(477)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.9(290).38-44

Тетяна Якубова
кандидат історичних наук,
науковий співробітник НБУВ,
e-mail: tanyu.yakubova@ukr.net

Дослідження внеску вчених, причетних до формування фондів бібліотеки Київської духовної академії

У статті досліджено фонд бібліотеки Київської духовної академії (далі — КДА), що зберігається у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі — ІК НБУВ).

Використано результати досліджень Л. Дениско, Н. Шип, Н. Мозгової, С. Сохань, в яких репрезентовано матеріали про наукову й бібліотечну діяльність професорів КДА та наголошено на їх вагомій ролі в духовній освіті України.

Подано відомості щодо історіографії історії бібліотеки КДА, створеної впродовж XIX—XXI ст. На основі рукописних джерел архіву КДА, що зберігаються в Інституті рукопису НБУВ, висвітлено маловідомі факти наукової й бібліотечної діяльності професорів Академії М. Петрова, І. Скворцова та А. Гранікова. Репрезентовано матеріали до атрибуції автографів.